

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านทุ่งกวาว โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวนนักเรียน ๒๐ คน ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างการออม ในสาระวิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านทุ่งกวาว หมู่ที่ ๑ ตำบลแก้ง อำเภอบัว จังหวัดน่าน

๒. เพื่อศึกษาผลการออม ของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในสาระวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านทุ่งกวาว หมู่ที่ ๑ ตำบลแก้ง อำเภอบัว จังหวัดน่าน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม และแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และค่า t -test และนำเสนอเป็นความเรียงสรุปผลการวิจัย ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านทุ่งกวาว หมู่ที่ ๑ ตำบลแก้ง อำเภอบัว จังหวัดน่าน ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการออมในวิชาเศรษฐศาสตร์มากยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และนักเรียนรู้จักใช้ประโยชน์ที่มีอยู่จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสมกับตนเอง ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม ผู้เรียนให้ความร่วมมือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนด้วยความตั้งใจที่จะเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความพยายามการเรียนรู้ในการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติในบ้านโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อนำมาซึ่งการออมในบัญชีครัวเรือนทำให้นักเรียนสามารถบันทึกบัญชีครัวเรือนแบบง่ายได้ทำให้รู้หลักการจดบันทึกรายรับ - รายจ่าย และมีเงินเก็บออมมากขึ้น ทำให้การออมเพิ่มขึ้นพบว่านักเรียนมากกว่าร้อยละ ๘๐ สามารถทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างเหมาะสมตามรูปแบบที่กำหนด

นักเรียนเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี สามารถหาแนวทางการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และมีเงินออมมากขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ ๘๐ รู้จักเศรษฐกิจพอเพียงและปรับประยุกต์ใช้ในการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย สร้างเสริมการออมได้เป็นอย่างดี

๕.๑.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาก่อนเรียน – หลังเรียน ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านทุ่งกวาว หมู่ที่ ๑ ตำบลแวง อำเภอบัว จังหวัดน่าน มาเปรียบเทียบกับ จากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน ซึ่งคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม ในวิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้นำสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านทุ่งกวาว หมู่ที่ ๑ ตำบลแวง อำเภอบัว จังหวัดน่าน พบว่าการจัดการเรียนการสอน ของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ซึ่งคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่าหลังจากที่นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอน เรื่องกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น โดยวิเคราะห์จากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร**, “บัญชีครัวเรือนเครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง”, มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้พบว่า การออมในเบื้องต้นเป็นเรื่องของคน คือ จุดเริ่มต้นจะเกิดที่คนการออมจะเกิดได้ก็เพราะคนได้รับการศึกษาเรียนรู้ มีครู คือ พ่อแม่ เป็นต้น เป็นผู้แนะนำสั่งสอนให้มีความสำคัญ ความจำเป็น และผลหรือคุณประโยชน์ที่เกิดจากการออม เมื่อโตขึ้นก็คิดได้เอง ทำได้เอง และสอนผู้อื่นต่อไป การออมจึงเป็นเรื่องของการศึกษา การพัฒนาชีวิตของคนลักษณะหนึ่ง คือ การฝึกให้รู้ ให้คิด และให้ทำในสิ่งดีมีประโยชน์การบันทึก รายการและจำนวนเงินส่วนที่เป็นรายได้ และรายการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในครัวเรือน หรือเป็นของบุคคล เป็นประจำมีประโยชน์มากมาย เช่น เงินที่เราหาได้จากการทำงาน รับราชการ รับจ้าง ค่าขาย หรือการประกอบอาชีพอื่น ในแต่ละวันแต่ละเดือน ควรมีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดเท่าที่จำเป็นไม่ฟุ่มเฟือยจะต้องมีเหลือไว้บ้างเพื่อเก็บสะสมไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ไม่มีงานทำประสบภัยถึงต้องทุพพลภาพหรือเกษียณอายุ เพราะชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน เงินออมจึงสามารถเป็นที่พึ่งเมื่อเราตกอยู่ในภาวะลำบาก เป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิตเราได้เป็นอย่างดี การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย หลักๆในการออม รายจ่ายแต่ละอย่างมีระดับความสำคัญไม่เท่ากันเราควรใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตก่อนเช่น ค่าอาหาร ค่าที่อยู่อาศัย และพยายามลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น^๑ ยังได้สอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธ คือ **สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต)** ได้กล่าวไว้ในหนังสือเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ **Buddhist Economics** กล่าวถึงเศรษฐศาสตร์ แนวพุทธว่าเศรษฐศาสตร์แนวพุทธนั้น ต้องสอดคล้องกับกระบวนการแห่งเหตุปัจจัยอย่างครบวงจรการที่จะสอดคล้องกับกระบวนการแห่งเหตุปัจจัยอย่างครบวงจร ก็ต้องเป็นไปโดยสัมพันธ์ด้วยดีกับองค์ประกอบทุกอย่างในระบบการดำรงอยู่ของมนุษย์ องค์ประกอบทั้งสาม (มนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม) ในการดำรงอยู่ของมนุษย์นั้นจะต้องประสาน

^๑ นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร, “บัญชีครัวเรือนเครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง”, วารสารศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-ตุลาคม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๒๙.

เกี่ยวคู่กัน หมายความว่าองค์ประกอบเหล่านี้ประสานกันด้วยและเกี่ยวคู่ต่อกันด้วยในการดำรงอยู่ร่วมกันและก็เดินไปด้วยกันฉะนั้นพฤติกรรมในทางเศรษฐกิจของมนุษย์ จะต้องเป็นไปในทางที่ไม่เบียดเบียนตนคือ ไม่ทำให้เสียคุณภาพชีวิตของตนเอง แต่ให้เป็นไปในทางที่พัฒนา คุณภาพชีวิตเสริมคุณภาพชีวิตนั้นนี่เป็นการไม่เบียดเบียนตน และ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นคือไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคม และไม่ทำให้เสียคุณภาพของ **Eco-Systems** หรือระบบธรรมชาติแวดล้อมนอกจากนี้ยังได้อธิบายว่าหนทางไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้พุทธธรรม ก็คือการนำเอาพุทธธรรมไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดเป็นระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ที่ทำให้สังคมไทยมีทางออกจากระบบเศรษฐกิจแบบเดิมๆ ที่นับวันมีแต่จะทำให้ประเทศชาติมุ่งไปสู่ความเสื่อมมากยิ่งขึ้นทุกที ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงนี้อาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการนำเอาหลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธมาประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติจริงๆ ก็คงไม่ผิดเพราะในระบบเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธนั้น มุ่งสอนให้ควรจำกัดความต้องการของตัวเองและบริโภคปัจจัย ๔ โดยคำนึงถึง “คุณค่าแท้” หรือ “ความเหมาะสมกับอัตภาพ” ของตนเองเป็นสำคัญ โดยได้อธิบายไว้ดังนี้ **ตัณหา คือ** ความอยากได้ อยากบำรุงบำเรอตัวเองให้มีความสุขสะดวกสบาย พรั่งพร้อมด้วยวัตถุที่มากมายสมบูรณ์พูนต่างๆ ว่าความอยากได้ผลประโยชน์ **มานะ คือ** ความต้องการที่ยิ่งใหญ่ อยากมีอำนาจครอบงำผู้อื่นตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับสังคมประเทศชาติ พูนต่างๆ ว่าความไฝอำนาจ **ทิฐิ คือ** ความยึดมั่นตลอดจนคลั่งไคล้ในค่านิยม แนวความคิด สิทธิ ศาสนา อุดมการณ์ต่างๆ ข้อนี้เป็นผู้ร้ายที่สุดที่รองรับสำหรับปัญหาไว้ให้เหนียวแน่นยึดเยื้อ และแก้ไขยากเหมือนกับตัณหาและมานะที่นอนกันแล้ว^๒ และยิ่งสอดคล้องกับ **คัมภีร์พระไตรปิฎก** โดยมากเรามักจะมองแต่เพียงด้านวัตถุของการผลิตอย่างเดียว แต่เบื้องหลังของการผลิตมักจะถูกมองข้ามซึ่งในความเป็นจริงแล้วปัจจัยสำคัญของเศรษฐกิจ คือทรัพยากรมนุษย์ และสิ่งที่มีค่าสูงสุดของมนุษย์ก็คือจริยธรรม คุณธรรมหรือจริยธรรมนี้มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ดังนั้นเราควรจะสนใจจริยธรรมค่าว่าจริยธรรมในที่นี้มีความหมายรวมไปถึงคุณธรรมและคุณค่าทางจิตใจ คุณธรรม คุณค่าทางจิตใจ และความประพฤติดีความประพฤติชั่ว หรือสภาพจิตใจที่เป็นไปต่างๆ ย่อมมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างมากในการดำเนินภารกิจทางเศรษฐกิจ หัวใจของการผลิตที่สำคัญก็คือ คุณภาพของคน และคุณธรรมของคน ที่แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งพอจะเห็นได้ก็คือ ความขยัน ความอดทน ความซื่อสัตย์สุจริต ความรักและเอาใจใส่ในงาน ความตรงต่อเวลา และ ความเสียสละเป็นต้น ทั้งหมดนี้ย่อมมีผลต่อคุณภาพในการผลิตมีความสำคัญต่อการเพิ่มผลผลิตอย่างมากกล่าวคือถ้าคนทำงานรักและเอาใจในงานที่ตนเองทำมีความขยันหมั่นเพียร ผลผลิตที่ออกมาก็จะดีมีคุณภาพในทางตรงข้ามถ้าคนทำงานเกิดความเบื่อหน่ายไม่กระตือรือร้น หรือมีการทุจริตคอร์รัปชันมีความท้อแท้ท้อถอยกลุ่มใจกังวลใจก็ย่อมมีผลกระทบต่อผลผลิตหรือเพิ่มผลผลิตนั้นๆ พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เกี่ยวคู่กับระบบเศรษฐกิจ ซึ่งจะให้บรรลุประโยชน์สุข **ปัจจุบันซึ่งเรียกว่าทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์** ที่พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นข้อปฏิบัติในการ ส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจมี ๔ ประการคือ ๑. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญ ใช้ปัญญาพิจารณา สอดส่องใคร่ครวญ มีความคิดริเริ่มสร้าง รู้วิธีการในการ ดำเนินการด้านเศรษฐกิจให้ได้ผลดี ๒.

^๒ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), **หนังสือเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ Buddhist Economics**, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๔๗.

อารักขาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาเป็นผู้สามารถคุ้มครองรักษาทรัพย์ที่หามาได้นั้นไม่ให้พินาศหรือเสื่อมไปด้วยภัยอันตรายต่างๆ ๓. กัลยาณมิตรตาคบคนดีเป็นเพื่อนซึ่งจะเป็นเหตุให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป เลือคบกับบัณฑิตผู้ทรงคุณธรรมมีศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา เป็นต้นตลอดจนรู้จักปฏิบัติต่อทรัพย์ของตนอย่างถูกต้องไม่ให้ถูกบาปมิตรชักนำไปทางอบายมุข ๔. สมชีวิตมีความเป็นอยู่อย่างพอดี รู้จักกำหนดรายรับรายจ่ายเลี้ยงชีวิตพอดีไม่ให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อจนเกินไป มีรายเหลือเก็บไว้ใช้ในคราวฉุกเฉิน^๓ และ **ธนาคารแห่งประเทศไทย** ยังได้เกี่ยวข้องกับธนาคารได้กล่าวถึงการออมเงินว่า การออมหมายถึง เป็นการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เพื่อไว้ในอนาคต เมื่อเวลาฉุกเฉิน เพื่อใช้ในสิ่งที่อยากได้หรืออยากทำ การออมส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นโดยทั่วไปควรออมเงินประมาณ ๑ ใน ๔ ของรายได้แต่ละเดือนอย่างไรก็ตามอัตราส่วนนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบันและแผนทางการเงินที่วางไว้ เช่น หากเรามีแผนที่จะใช้เงินก้อนใหญ่ในระยะเวลาอันใกล้ อาจจำเป็นต้องออมเงินมากกว่า ๑ ใน ๔ เพื่อให้เราถึงเป้าหมายทางการเงินเร็วขึ้น แต่ถ้าเรามีรายได้น้อยและหนี้สินเยอะ ก็อาจลดการออมลง เพื่อนำเงินจำนวนนี้ไปทยอยผ่อนชำระหนี้สินที่มีให้หมดก่อน แล้วค่อยออมเพิ่มขึ้นเป็นต้น^๔ **ศุภโชค แก้วทอง และสมบุญ เจริญจิระตระกูล** ได้ศึกษาเรื่อง “การประเมินผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรใน เขตตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา” พบว่า หลังการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น มีค่าใช้จ่ายลดลง มีหนี้สินลดลง และมีเงินออมเพิ่มขึ้น ผู้จัดบันทึกสามารถนำข้อมูลที่จัดบันทึกมาบริหารจัดการในการควบคุมพฤติกรรมในการใช้จ่ายของตนได้ สรุปได้ว่า เมื่อผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนทำการบันทึกบัญชี จะทราบยอดคงเหลือของเงินที่เป็นปัจจุบัน และสามารถวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายของตน เป็นผลให้ ๑) สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินที่ยังคงเหลืออยู่ได้อย่างรอบคอบระมัดระวัง และมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะได้ไม่ใช้จ่ายเกินกว่ารายได้ ๒) สามารถควบคุมพฤติกรรมในการใช้จ่ายของตนได้ ตัดหรือลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง ๓) หาหนทางในการเพิ่มรายได้มีเงินออมเพิ่มขึ้น และทำให้หนี้สินลดลงหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕^๕ นอกจากนี้ยังได้สอดคล้องกับงานวิจัยกิจกรรมกลุ่มการออมในต่างประเทศหลายท่าน เช่น นักจิตวิทยาชื่อ **Bandura** ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่เกิดจากการทำตามแบบที่ผู้อื่นทำ ดังนั้น การจะเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่ให้กับเด็ก จึงควรให้เด็กเห็นตัวอย่างพฤติกรรมทั้งที่ดีและไม่ดีแล้วให้ เด็กรู้จักคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลที่จะเลียนแบบตาม ซึ่งทฤษฎีแบบดูราโดกล่าวถึงการเรียนรู้โดยการเลียนแบบว่า การเลียนแบบเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยประสบการณ์จากการสังเกตพฤติกรรมของแบบอันเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมใหม่ๆ ได้ทำให้ไม่ต้องลองผิดลองถูก

^๓ อย. อฎฐก.(ไทย) ๒๓/๑๔๔/๒๘๙.

^๔ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ศูนย์คุ้มครองผู้บริโภคทางการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.1213.or.th/th/moneymgt/save/Pages/save.aspx>, [๒ ธันวาคม ๒๕๖๐].

^๕ ศุภโชค แก้วทอง และ สมบุญ เจริญจิระตระกูล, “การประเมินผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกร”, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: http://www.grad.psu.ac.th/th/news_research/research_proceedings2009.php?list=21, [๕ มกราคม ๒๕๖๑].

และมี บทบาทสำคัญมากในการเรียนรู้ของมนุษย์ และเป็นวิธีการเรียนรู้แบบพื้นฐานที่ จะให้ประโยชน์ กว้างขวางและมีข้อดีอยู่หลายประการ คือช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้บทโนทัศน์ที่ซับซ้อนได้ดี และเร็ววผล จากการศึกษาศาสตร์เกี่ยวกับแม่แบบชี้ให้เห็นว่า แม่แบบเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็กเกิดการอ้อมได้ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้จากแม่แบบจะเกิดขึ้นได้ต้องผ่านกระบวนการที่สำคัญ ๔ อย่าง คือ ความสนใจ กระบวนการจำ การแสดงออก การจูงใจ^๖ และยังสอดคล้องกับ **ออตตาเวย์ (Ottaway)** กล่าวว่ากลุ่ม ที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดเล็กเพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระทั่วถึง กัน โดยสมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนักทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง ดังนั้นกลุ่มจึงควรมี ขนาดอย่างมาก ๑๒ คน หรือถ้ามากกว่านั้นไม่ควรเกิน ๑๕ คน เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผน พฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก ๙ – ๑๒ คน จึงทำให้การ ทำกิจกรรมกลุ่มบังเกิดผลดีที่สุด **เดิงตัน (Dieghton)** มีความเห็นว่าสมาชิกกลุ่มควรมีขนาดประมาณ ๑๒ – ๑๕ คนกลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าใหญ่กว่านี้ก็ไมเหมาะเพราะจะทำให้สมาชิกขาดโอกาสมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง **วัตสันและแฮร์ (Watsan & Hair)** กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้จัด กิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดไม่ใหญ่นักและควรมีจำนวน ๕ คนเป็นอย่างน้อยแต่บางครั้งก็อาจกำหนดใหม่ จำนวน ๑๒ – ๑๕ คนก็ได้เพื่อให้มีขนาดเหมาะสมถากลุ่มขนาดใหญ่เกินไปโอกาสที่ สมาชิกจะมีส่วนร่วมจะลดน้อยลงอาจทำให้กลุ่มแตกแยกง่ายขึ้น^๗ และยังสอดคล้องกับ **ทรอทเซอร์ (Trotzer)** ให้ความ เห็นว่าในการกำหนดระยะเวลาและความถี่ของการเข้ากลุ่มนั้นหากจัดทำกับสถานศึกษาจำเป็นต้อง พิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น ในโรงเรียนจัดเวลาเป็นคาบละ ๕๐ นาทีเป นต้นซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดไว่ว่าควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใดสำหรับจำนวนครั้งไม่ควร ต่ำกว่า ๘ ครั้ง^๘

จากผลงานวิชาการและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการ สอน เรื่อง กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการอ้อมมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ ในการเรียนรู้แขนงวิชาต่างๆ ได้เป็นอย่างดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนยังร ฝึกให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าและมีความรู้สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีเหตุมีผลให้ ผู้สอนเข้าใจสภาพปัญหาของนักเรียนและสามารถวางแผนแก้ปัญหาการเรียนการสอนและยังสามารถ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดังเช่น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีเป้าหมาย ใช้จ่าย ๓ ส่วน ออม ๑ ส่วน โดยจัดทำบัญชี รับ – จ่าย ในครัวเรือนเพื่อให้รู้ภาวะหนี้สิน รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนรู้จัก ควบคุมการใช้จ่ายของครัวเรือน และวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบ โดยจัดทำแผนการใ้ จ่ายเงินของครัวเรือนร่วมกันเป็นการสร้างวินัยการใช้เงิน และออมเงินส่วนที่เหลือจ่าย ไว้กับกลุ่ม การเงินในชุมชน หรือสถาบันการเงิน และไม่สร้างหนี้ ลดภาระหนี้สินของตนเอง หรือไม่พยายามก่อ

^๖ Bandura, Albert & Walters, Richard H, Social Learning and Personality Development. Chicago: Hoit, Rinehart and Winston, (1963).

^๗ Ottaway,. Through Group Experiences. London: Routledge and Kengan Paul. A.K.G. Learning, (1966)

^๘ Trotzer, J.P, The Counselor and Group: Integrating Theory. Training and practice. Monterey.California: Brooks / Cole Publishing, (1999).

หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย และรู้ทันกระแสบริโภคนิยมและยังพยายาม ลด ละ เลิก อบายมุข ถ้าทำสิ่งเหล่านี้ได้ในอนาคตไม่ลำบากแน่นอน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่องกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านทุ่งกวาว จังหวัดน่าน ครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑.๑ ควรจัดเรื่องกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง การแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และพื้นฐานเดิมของนักเรียนแต่ละคน

๕.๓.๑.๒ ควรจัดกิจกรรมกลุ่ม โดยครูให้คำปรึกษานักเรียน

๕.๓.๑.๓ ควรจัดกิจกรรม และสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ศึกษา

๕.๓.๑.๔ ควรจัดการทำบัญชีครัวเรือนในรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจสำหรับนักเรียน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๒.๑ ควรมีการนำการจัดการเรียนการสอนเรื่องกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออมในระดับชั้นอื่นๆ

๕.๓.๒.๒ ควรนำการจัดการเรียนการสอน เรื่องกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม ของนักเรียน ไปบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่น

๕.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

ในการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการออม ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖ จากการสังเกตของผู้วิจัยในขณะดำเนินการทดลอง การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในกลุ่มทดลองพบว่า ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มครั้งแรกเป็นการปฐมนิเทศบรรยากาศเต็มไปด้วยความสนุกสนาน นักเรียนรู้สึกตื่นเต้นที่ได้ร่วมทำกิจกรรมกับผู้วิจัยมีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเข้าร่วมกิจกรรมจากการสังเกต พฤติกรรมในระยะแรกๆ ในแต่ละกิจกรรมนักเรียนไม่ยากเปลี่ยนกลุ่มต้องการอยู่กับกลุ่มเดิม ผู้วิจัยได้อธิบายและให้เหตุผลให้นักเรียนฟัง ทำให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับและปฏิบัติตามกิจกรรมนั้นๆ ส่งผลให้กิจกรรมครั้งต่อไป นักเรียนกล้าพูดกล้าตัดสินใจกล้าแสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่นักเรียนให้ ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี มีการระดมสมองแสดงความคิดเห็นและร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้มีความหมายในทุกกิจกรรมโดยผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะและสามารถประยุกต์ การใช้ประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไป ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นวิธีการที่ช่วยใหญ่เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริงซึ่งช่วยให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้นและสามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์รอบๆ ตัวของนักเรียนในสภาวะปัจจุบันได้ ดังความตอนหนึ่งที่สอดคล้องกับ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวไว้ในหนังสือ “เรารักในหลวง” ว่า

ปัญญาของประชาชนที่ตระหนักรู้ ดังกล่าวนั้น จึงหมายถึงการที่ชุมชนนั้นๆ ถิ่นที่นั้นๆ ซึ่งเกี่ยวกับโครงการพระราชดำรินั้นๆ อันเป็นที่ซึ่งจะได้รับประโยชน์ตามความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ จะต้องตระหนัก รู้จัก เข้าใจเหตุผล คุณค่า ประโยชน์ ความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับตนเอง และเพื่อนร่วมงานทำหน้าที่ และปฏิบัติการ ที่จะให้โครงการหรืองานนั้นสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการพระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับตนจนกว่าจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายของโครงการ^๙ และยิ่งสอดคล้องกับ **อรสุตา เจริญรัถ** ที่เรียบเรียงเรื่องพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือชื่อ “คำพ่อสอน” ที่พระราชทานแก่คณะและบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ ความตอนหนึ่งว่า “คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้นแต่มีความหมายว่า พอมี พอมีพอกินนี้ ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี้ในเวลานี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดีและประเทศไทยเวลานั้น ก็เริ่มจะไม่พอมีพอกินบางคนก็มีมากบางคนก็ไม่มีเลยสมัยก่อนนี้พอมีพอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้ ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุขถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็หมายความว่าอีกอย่างของเศรษฐกิจ หรือระบบพอเพียง”^{๑๐} ดังนั้นผู้วิจัยตระหนักถึงการที่จะพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ มีความพอมี พอกิน พอใช้ ตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน

^๙ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), ทำอย่างไร จะพูดได้เต็มปากว่า “เรารักในหลวง” พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๑๒.

^{๑๐} อรสุตา เจริญรัถ “คำพ่อสอน” พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๙.